

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 336.717:336.717.061

Суханова Алла Валеріївна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Суханова Алла Валериевна

кандидат экономических наук,

доцент кафедры производственного и инвестиционного менеджмента

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

Sukhanova Alla

PhD in Economics, Associate Professor of the

Department of Production and Investment Management

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

ORCID: 0000-0001-7238-7484

Суханова Дар'я Юріївна

студентка ННІ фінансів, банківської справи

Університету державної фіскальної служби України

Суханова Дарья Юрьевна

студентка УНИ финансов, банковского дела

Университета государственной фискальной службы Украины

Sukhanova Daria

Student of the ESI of Finance, Banking

University of the Fiscal Service of Ukraine

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МІЖБАНКІВСЬКИХ КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

**ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ
ЭЛЕМЕНТОВ МЕЖБАНКОВСКИХ КРЕДИТНЫХ ОТНОШЕНИЙ В
УКРАИНЕ**

**MAIN DIRECTIONS OF IMPROVEMENT OF INTERBANK CREDIT
LIABILITIES IN UKRAINE**

Анотація. У статті обґрунтовано роль міжбанківського кредитування як складової банківської системи. Проаналізовано зміну обсягів міжбанківського кредитування в Україні та їх взаємозв'язок з результативністю діяльності банків. Міжбанківські кредити є основою для реалізації міжбанківських кредитних відносин, реалізація яких складає процес міжбанківського кредитування. А також основним завданням подальшого розвитку ринку міжбанківського кредитування в Україні є створення організаційної структури міжбанківського кредитного процесу, вдосконалення системи внутрішнього контролю за всіма ризиками властивими міжбанківським кредитним операціям та доопрацювання нормативно-правової бази. Сучасні умови функціонування банківської системи вимагають нарощення капіталу банківських установ шляхом запозичення фінансових ресурсів на міжбанківському та фондовому ринках. У результаті проведення таких операцій формуються позикові кошти чи недепозитні зобов'язання перед кредиторами, ініціатором мобілізації яких виступає безпосередньо сама банківська установа. Проаналізовано зміни у структурі кредитних вкладень. Виявлено, що темпи зниження чистого прибутку банків є значно вищими від темпів зниження обсягів міжбанківського кредитування, що вказує на низьку результативність міжбанківських кредитів.

А також на підставі проведеного дослідження до сутності міжбанківського кредиту та визначення міжбанківського кредитного ринку із застосуванням системного підходу, можна стверджувати, що

міжбанківський кредит виконує такі функції: підтримання ліквідності банків, розширення ресурсної бази, індикатор кризових ситуацій. Міжбанківське кредитування має ряд переваг над іншими джерелами поповнення ресурсної бази банків, а саме: надійність повернення позичених коштів та короткостроковий характер.

Проведено аналіз основних причин виникнення банківських кредитів у портфелях банку, причин підвищення процентних ставок за кредитами. Розглянуто актуальні проблеми, які впливають на розвиток міжбанківського кредитування, і запропоновано можливі шляхи вирішення розглянутих проблем. Визначено основні напрями вдосконалення кредитної діяльності вітчизняних банків.

Ключові слова: банківський кредит, відсоткова ставка, банківське кредитування, міжбанківське кредитування, міжбанківський кредитний ринок, стабільність банківської системи.

Анотація. В статті обоснована роль міжбанківського кредитування як складової банківської системи. Проаналізовано зміну обсягів міжбанківського кредитування в Україні та їх зв'язок з результативністю діяльності банків. Міжбанківські кредити є основою для реалізації міжбанківських кредитних відносин, реалізація яких є процесом міжбанківського кредитування. Також основною задачею подальшого розвитку ринку міжбанківського кредитування в Україні є створення організаційної структури міжбанківського кредитного процесу, удосконалення системи внутрішнього контролю по всіх ризиках, притаманних міжбанківським кредитним операціям та допрацювання нормативно-правової бази. Сучасні умови функціонування банківської системи вимагають нарощування капіталу банківських установ шляхом залучення фінансових ресурсів на

межбанковском и фондовом рынках. В результате проведения таких операций формируются заемные средства или недепозитные обязательства перед кредиторами, инициатором мобилизации которых выступает непосредственно сама банковское учреждение. Проанализированы изменения в структуре кредитных вложений. Выявлено, что темпы снижения чистой прибыли банков значительно выше темпов снижения объемов межбанковского кредитования, что указывает на низкую результативность межбанковских кредитов.

А также на основании проведенного исследования в сущности межбанковского кредита и определение межбанковского кредитного рынка с применением системного подхода, можно утверждать, что межбанковский кредит выполняет следующие функции: поддержание ликвидности банков, расширение ресурсной базы, индикатор кризисных ситуаций. Межбанковское кредитование имеет ряд преимуществ перед другими источниками пополнения ресурсной базы банков, а именно: надежность возврата заемных средств и краткосрочный характер.

Проведен анализ основных причин возникновения банковских кредитов в портфелях банка, причин повышения процентных ставок по кредитам. Рассмотрены актуальные проблемы, которые влияют на развитие межбанковского кредитования, и предложены возможные пути решения рассматриваемых проблем. Определены основные направления совершенствования кредитной деятельности отечественных банков.

Ключевые слова: *банковский кредит, процентная ставка, банковское кредитование, межбанковское кредитование, межбанковский кредитный рынок, стабильность банковской системы.*

Summary. *The article substantiates the role of interbank lending as a component of the banking system. Changes in the volume of interbank lending in Ukraine and their relationship with the performance of banks are analyzed.*

Interbank loans are the basis for the implementation of interbank lending, the implementation of which is the process of interbank lending. Also, the main task of further development of the interbank lending market in Ukraine is to create an organizational structure of the interbank lending process, to improve the system of internal control over all risks inherent in interbank lending operations, and to refine the regulatory framework. The current conditions of the banking system require increasing the capital of banking institutions by borrowing financial resources in the interbank and stock markets. As a result of such transactions, loans or non-deposit liabilities to creditors initiated by the banking institution itself are generated. Changes in the structure of credit investments are analyzed. It was found that the rate of decline in banks' net income is significantly higher than the rate of decline in interbank lending, which indicates a low performance of interbank loans.

And also on the basis of the conducted research on the nature of interbank credit and definition of interbank credit market using a systematic approach, it can be argued that interbank credit performs the following functions: maintenance of bank liquidity, expansion of the resource base, crisis indicator.

Interbank lending has several advantages over other sources of replenishment of banks' resource base, namely: reliability of repayment of borrowed funds and short-term nature.

The main reasons for the emergence of bank loans in the bank portfolios, the reasons for the increase in interest rates on loans have been analyzed. Topical issues affecting the development of interbank lending are considered, and possible ways of solving these problems are suggested. The basic directions of improvement of credit activity of domestic banks are determined.

Key words: *bank loan, interest rate, bank lending, interbank lending, interbank lending market, banking system stability.*

Постановка проблеми. Міжбанківські кредитні операції як

ефективний інструмент стимулювання активної кредитної діяльності активізують дію основної функції банків – перерозподіл вільних грошових ресурсів в економіці. Повне і достовірне відображення в системі обліку широкого спектра міжбанківських кредитних операцій позитивно впливає на управління банківською ліквідністю не тільки як основного детектора функціонування банківської системи, а й відбиває реальний фінансово-економічний стан країни на світовому фінансовому ринку. Відповідно невідпрацьованість будь-якої ланки обліково-аналітичного забезпечення міжбанківських кредитних операцій знижує ефективність управління як банківської системи загалом, так і окремих банків зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теорії і практики міжбанківського кредитування сприяють праці вітчизняних вчених-економістів: Алексеєнко М.Д., Гасій О.В., Горбачов О.Є., Заяць Ю.І., Клименко В.І., Козак О.Ю., Рогожнікова Н.В., Швець Ю.О. Однак переважна більшість авторів досліджують або окремі аспекти функціонування міжбанківських кредитів, або особливості дії ринку міжбанківських кредитів на певних етапах економічного розвитку країни.

Формулювання цілей статті. Метою статті є вивчення структури міжбанківського кредитного ринку України, аналіз сучасних тенденцій та суперечностей його розвитку в умовах кризових процесів і трансформації вітчизняної економіки. Для цього слід вирішити такі завдання: визначити роль міжбанківських кредитів у формуванні банківського капіталу, проаналізувати динаміку і структуру залучених на міжбанківському ринку коштів, а також виділити основні причини, які негативно впливають на розвиток міжбанківського ринку.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день міжбанківське кредитування невід’ємним в економіці нашої держави, тому що є додатковим джерелом коштів для підтримання ліквідності комерційних банків та визначає фінансову стабільність банківської системи в економіки

цілої країни. Ринок міжбанківських кредитів та міжбанківське кредитування пройшли складний шлях формування за роки незалежності. Адже міжбанківські кредитні операції є невід'ємною умовою стабільного розвитку та функціонування вітчизняної банківської системи, а тому і сутність кредиту можна розглядати з двох основних позицій:

- по-перше, як можливості - визначаються задоволенням матеріальних потреб, інвестуванням коштів у вигідні проекти, втіленням в життя бізнес-ідей, здатності повноцінно працювати;
- по-друге – загрози і ризики – це сплата відсотків за користування кредитними коштами і повернення основної суми боргу, хоча у ринковій економіці – це скоріше не загрози, а нормальна процедура супроводження кредитної операції [1].

Такі чинники, як зростання рівня інфляції, валютного курсу, процентних ставок перетворюють можливості кредиту у загрози і супроводжуються значними ризиками. Отже, одержаний кредит в іншому банку дає можливість поповнювати банківські кредитні ресурси, при умові, якщо надлишок ресурсів то банк розміщує їх на міжбанківському ринку, а при нестачі ресурсів банк купує їх на ринку. І тому ринок міжбанківських кредитів є важливою складовою ринку кредитних ресурсів.

А тому особливу роль міжбанківського кредитування займає розробка дієвих заходів щодо переходу від простої форми ринку міжбанківських кредитів до розгорнутої, тобто необхідним є організаційне забезпечення ринку міжбанківських кредитів. З огляду на це, доцільним стане створення міжбанківського кредитного об'єднання, стратегічною ціллю якого була б розробка в Україні єдиного інформаційно-торгового середовища організації купівлі-продажу міжбанківських кредитів, тобто відкритого для всіх потенційних учасників міжбанківського кредитного ринку [2].

Організаційна структура міжбанківського кредитного процесу, була заснована на розмежуванні функцій між відділами сектору міжбанківського

кредитування є дієвим засобом для підвищення ефективності міжбанківських кредитних операцій. За допомогою неї очікується збільшення обсягу міжбанківських кредитних операцій, а також вдосконалити систему внутрішнього контролю за всіма властивими міжбанківським кредитним операціям ризиками, які дадуть змогу знизити рівень кредитів, а отже сприяти розвитку міжбанківського кредитування [2].

За допомогою удосконаленої практики міжбанківського кредитування можна пропонувати використовувати зобов'язання суб'єктів господарювання як забезпечення кредитів рефінансування, це повинно сприяти тісному взаємозв'язку між реальною економікою та банками, і в подальшому їх розвитку, та протидіяти становищу державних цінних паперів й уможливити гнучке управління банкам своїми активами. Основна мета методу багаторазового використання застави - це приймати від банку-позичальника сукупні активи, які забезпечують всі надані НБУ кредити для рефінансування. А тому сприятиме оперативному вирішенню питання про надання кредитів для рефінансування та підвищить якість і зменшить витрати на здійснення перевірки предмета застави [3].

До основних проблем сектору вітчизняного міжбанківського кредитування можна віднести такі: недооцінені банківські ризики, висока вартість грошових коштів, недотримання банківської таємниці, неефективна організація кредитної діяльності банками, регіональні диспропорції перерозподілу кредитних коштів, висока вартість позикових коштів, значна валютизацію кредитного ринку, низькі темпи розвитку кредитного ринку в Україні, слабка диференціація асортименту банківських послуг, зниження обсягу депозитних вкладів, високі вимоги банків до забезпечення кредитами [4].

Наступним підходом до мінімізації кредитних ризиків є комплексне використання показників, які спрацьовують у різних ситуаціях, такі як [5]:

- капітал банку-контрагента $\times 0,1$;

- чисті активи контрагента $\times 0,01$;
- середній щоденний обсяг платежів контрагента $\times 0,05$ та ін.

Для оздоровлення фінансового сектору та підвищення темпів економічного зростання в Україні необхідно створити ефективний механізм удосконалення політики кредитування банками. В умовах подолання наслідків фінансової кризи для української економіки та забезпечення подальшого розвитку України саме це є основним завданням [6].

А тому необхідно виокремити наступні напрями вдосконалення для розвитку міжбанківського кредитування [7]:

- зробити банківські послуги більш якісними для покращення їх конкурентоспроможності;
- встановити обмеження відсоткових ставок за кредитами в межах державних актів та контролювати його виконання;
- з допомогою залучення додаткового акціонерного капіталу підвищити рівень банківського сектору;
- удосконалити такі процедури в банківській сфері, як реорганізація, санація та ліквідація банку;
- стимулювати комерційні банки до кредитування інноваційних проєктів;
- виокремити, що скорочення регулятивного капіталу банку на 20% та більше є критерієм проблемного банку;
- збільшити капітальні ресурси державних банків, підвищити їх кількість та посилити їхню роль на фінансово-кредитному ринку в Україні.

Таким чином, запропоновані нами основні напрями розвитку міжбанківського кредитування в Україні, можуть сприяти становленню якісних нових взаємних відносин між комерційними банками на ринку міжбанківських кредитів, які підтримують стабільність банківського сектору та розвиток економіки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, для покращення та оптимізації роботи банків на міжбанківському кредитному ринку може бути вдосконалення організаційної структури підрозділів банку шляхом створення нового структурного підрозділу - сектор міжбанківського кредитування; створити організаційну структуру міжбанківського кредитного процесу, від якої очікується збільшення обсягу міжбанківських кредитних операцій, а також вдосконалювати систему внутрішнього контролю за всіма властивими міжбанківськими кредитними операційним ризиками, які дадуть знизити їх рівень, а тому сприятимуть розвитку міжбанківського кредитування.

Література

1. Аналіз банківської діяльності уклад. Н.О. Станіславчук. Умань: Візаві, 2018. 191 с.
2. Заяць Ю. І. Міжбанківське кредитування в Україні: проблеми та перспективи розвитку: диплом. робота за освіт.-кваліф. рівнем «магістр»: спец. 8.03050802. Тернопіль, 2013. С. 105-106.
3. Алексеєнко М. Д. Капітал банку: питання теорії і практики: монографія. К.: КНЕУ. 2002. 276 с.
4. Гасій О.В., Клименко В. І. Стан та перспективні вектори розвитку банківської кредитної діяльності в Україні // Ефективна економіка. 2020. №1.
5. Козак О.Ю. Визначення кредитних лімітів на основі внутрішнього рейтингу банків-контрагентів. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. Суми: УАБС НБУ. 2004. Т.9. С. 61-66.
6. Рогожнікова Н.В. Основні тенденції банківського кредитування в сучасних умовах фінансово-економічної кризи // Фінансовий простір. 2015. № 3. С. 72-80.

7. Швець Ю.О., Горбачов О.Є. Сучасний стан банківського кредитування в Україні: проблеми та перспективи. 2018. № 15. С. 793-798. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/15_ukr/120.pdf (дата звернення: 30.03.2020).

References

1. Analysis of banking activities is a contribution. BUT. Stanislavchuk. Uman: Visa, 2018. 191 p.
2. Zayat Y. I. Interbank Lending in Ukraine: Problems and Prospects for Development: Diploma. work for education.-qual. Master's level: Special. 8.03050802. Ternopil, 2013. P. 105-106.
3. Alekseyenko M. D. Capital of the bank: questions of theory and practice: monograph. K .: KNEU. 2002. 276 p.
4. Gasij O. V., Klimenko V. I. Status and perspective vectors of development of banking credit activity in Ukraine. An efficient economy. 2020. №1.
5. Kozak O. Yu. Determination of credit limits based on internal rating of counterparty banks. Problems and prospects of development of the banking system of Ukraine: collection of scientific works. Amounts: NBU. 2004. Vol. 9. P. 61-66.
6. Rogozhnikova N.V. The main tendencies of bank lending in the current conditions of the financial and economic crisis. Financial space. 2015. № 3. P. 72-80.
7. Shvets Yu. O., Gorbachev O. E. The current state of bank lending in Ukraine: problems and prospects. 2018. №15. P. 793-798. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/15_eng/120.pdf (date of appeal: 30.03.2020)